

Positionspapper 2: Tillståndsprocesser

Huvudbudskap

- 1. Förutsägbara och samordnade tillståndsprocesser är en förutsättning för Sveriges utbyggnad av digital infrastruktur och för landets attraktionskraft som etableringsland**
- 2. Variationen mellan kommuner och prövningsinstanser, otydliga bedömningskriterier och bristande samordning mellan olika typer av prövningar skapar en oförutsägbarhet som fördyrar projekt och styr investeringar till andra länder**
- 3. Tillståndsprocesserna behöver reformeras med bindande tidsramar, nationella riktlinjer för likvärdig handläggning och tidig samordning mellan miljöprövning, detaljplanering och elnätsanslutning**

Sammanhang

Datacenter utgör en central del av den digitala ekonomi och tekniska innovation som Sverige byggt sin konkurrenskraft på. De möjliggör molntjänster, AI, finansiella system, offentlig digitalisering och säker hantering av samhällskritisk information. 2025 genererade den svenska datacentermarknaden ett samlat BNP-bidrag på 57,9 miljarder kronor, med betydande investeringar och regionala tillväxteffekter som följd. Över de kommande fem åren uppskattas BNP-bidraget uppgå till omkring 800 miljarder kronor.¹ För att denna utveckling ska realiseras krävs att etableringar kan genomföras inom rimliga och förutsägbara tidsramar.

För branschen är tillståndsprocesserna en avgörande etableringsfaktor. Miljötillstånd och detaljplaner innebär ofta långa och varierande handläggningstider, och skillnader mellan kommuner och prövningsinstanser skapar osäkerhet kring både ledtid och bedömningskriterier. Relativt nordiska jämförelseländer är processerna längre och mindre förutsägbara.² För kapitalintensiva projekt med lång livslängd påverkar oförutsägbara processer finansieringskostnad och investeringsvilja, och kan i praktiken styra investeringar till andra länder med mer samordnade och tidsbestämda processer.

Effektiva och väl samordnade tillståndsprocesser är därför inte enbart en branschfråga. De är en förutsättning för att Sverige ska kunna realisera investeringar, stärka sin innovationskraft och bygga ut digital infrastruktur i takt med näringslivets och offentlig sektors utveckling. Frågan handlar ytterst om att säkerställa tydliga prövningskriterier, rimliga ledtider och bättre samordning mellan miljöprövning, detaljplanering och

¹ Den ekonomiska och strategiska betydelsen av datacenter i Sverige, SweDCI (2026)

² Ibid.

elnätsanslutning, så att etableringar kan genomföras utan onödiga förseningar och med bibehållna höga miljökrav.

SweDCI:s position

Tillståndprocesserna för datacenteretableringar behöver reformeras för att säkerställa tydliga handläggningstider, likvärdig tillämpning och bättre samordning mellan miljöprövning, detaljplanering och elnätsanslutning.

SweDCI:s rekommendationer

1. Förbättra partsdialogen och inför bindande maxtider för miljötillstånd

Miljötillstånd är i dag det mest tidskrävande steget i etableringsprocessen och handläggningstiden varierar kraftigt mellan mark- och miljödomstolen och länsstyrelserna, trots att prövningens innehåll i grunden är detsamma. Länsstyrelsen i Västra Götaland visar att tätare dialog tidigt i processen kan korta handläggningstiden väsentligt.³ Arbetsmodellen bör spridas till samtliga länsstyrelser. Regeringen har aviserat inrättandet av en ny miljöprövningsmyndighet 2027 med uppdraget att göra prövningen mer flexibel, förutsebar och effektiv. Utöver förbättrade arbetsätt bör miljöprövningsmyndighetens instruktion från start innehålla bindande maxtider för handläggning, analogt med regleringen för bygglov.

2. Säkerställ kommunal planberedskap och samplanering med elnätskapacitet

Sveriges mål att vara Europaledande inom beräkningskapacitet förutsätter att det finns planlagd mark med rätt fysiska och tekniska förutsättningar – inklusive tillgänglig elnätskapacitet. I dag saknas det ofta detaljplanerade områden anpassade för elintensiv industri, och kommunal planläggning sker utan tillräcklig samordning med elnätsplanering. Resultatet är att etableringar hanteras som ad hoc-ärenden, att planlagd mark kan sakna elnätskapacitet och att ledtiderna förlängs avsevärt.

Kommunerna bör i förväg identifiera och planlägga områden lämpade för datacenter och annan elintensiv digital infrastruktur, i strukturerad samverkan med nätbolag och berörda myndigheter redan i planeringsskedet. Boverket bör ges i uppdrag att ta fram en nationell vägledning för identifiering och planläggning av sådana områden, och Svenska Kraftnäs pågående uppdrag att utveckla nätanslutningsprocessen bör kompletteras med former för sådan tidig samplanering. Erfarenheter från Storbritanniens arbete med AI growth zones⁴ visar att samordnad planering kan bidra till mer förutsebara etableringsprocesser.

³ <https://www.lansstyrelsen.se/vastra-gotaland/om-oss/nyheter-och-press/nyheter--vastra-gotaland/2025-11-04-effektivare-miljoprovning-kan-bli-lardomar-for-ny-myndighet.html>

⁴ <https://www.gov.uk/government/publications/delivering-ai-growth-zones/delivering-ai-growth-zones>

3. Minska variationen i kommunal handläggning

Skillnader i kapacitet, prioritering och kompetens mellan kommuner och prövningsinstanser leder till varierande handläggningstider och otydlighet kring bedömningskriterier vid industriella etableringar. Befintliga förenklingsinsatser fokuserar på att hjälpa företag att navigera i tillståndsprocesserna, men ansvaret för likvärdig och förutsägbar handläggning måste ligga hos de offentliga aktörerna själva. Regeringen bör därför ge Tillväxtverket i uppdrag att, eventuellt i samverkan med SKR och berörda länsstyrelser, ta fram nationella riktlinjer för handläggning av större elintensiva och digitala etableringar – med syfte att säkerställa enhetliga bedömningskriterier oavsett var i landet etableringen sker.

4. Se över tröskelvärden för miljöprövning

Nuvarande tröskelvärden i miljöprövningsförordningen, där effektuttag avgör prövningsinstans, är utformade för verksamheter med betydande process- och utsläppsrelaterad miljöpåverkan. Datacenter saknar sådana utsläpp – den faktiska miljöpåverkan begränsas i huvudsak till buller och markanvändning, aspekter som redan hanteras inom plan- och bygglagstiftningen. Prövningskravet bör därför stå i relation till verksamhetens specifika karaktär. Regeringen bör se över tröskelvärdena i miljöprövningsförordningen så att prövningen för datacenter blir proportionerlig. EU-kommissionens Environmental Omnibus från 2025, som pekar ut datacenter som en strategisk sektor med förenklade miljöbedömningar, bekräftar att en sådan översyn ligger i linje med den europeiska utvecklingen.

Om SweDCI

Swedish Datacenter Industry Association (SweDCI) representerar ca 140 medlemsföretag och organisationer som är verksamma inom datacenterindustrin i Sverige. Läs mer om vår verksamhet och vårt policyarbete på: www.sdia.se